

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ISTORIE, CIVILIZAȚIE, CULTURĂ

**ISTORIA SPORTULUI MUREȘEAN ÎNTRE ANII
1948-1989. ELITE, PERFORMANȚE, IMAGINE.**

- REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT -

Conducător de doctorat :
Prof.univ.dr. Cornel Sigmirean

Student-doctorand:
Steff Zakariás

2015

1. Rezumatul tezei

Sportul reprezintă astăzi un mijloc de recreere, de dezvoltare armonioasă a corpului, un mod de întreținere a sănătății, dar și o expresie a competiției și succesului. Astăzi, mai mult decât oricând, sportul înseamnă și o mare afacere, o industrie producătoare de beneficii, iar dacă nu este bine manageriată, de insuccese și faliment financiar. Astăzi sportul înseamnă, prin urmare, și un fenomen de publicitate, de promovare a firmelor și companiilor, stadioanele și sălile de sport sunt pavoazate cu zeci de panouri publicitare, transmisiunile televizate ale competițiilor sportive sunt întrerupte în mod constant de prezentarea spoturilor publicitare. Sportul a devenit un mijloc de publicitate și propagandă în favoarea identităților regionale și naționale. La noi a devenit aproape un laitmotiv faptul că marii sportivi sunt cei mai buni ambasadori români. Marii campioni însoțesc prin imaginea lor brandurile de țară, reprezintă, alături miniștri, țara la summitul unor reuniuni internaționale unde se iau hotărâri importante în privința României. În campaniile electorale din România, și de peste tot în lumea democrată, sportivii sunt nelipsiți de la întâlnirile publice.

Asemenea aspecte am căutat să pun în evidență prin lucrarea mea dedicată sportului și propagandei în regimul comunist. Am încercat să reconstitui istoria sportului, în primul rând din județul Mureș, prin surprinderea laturii propagandistice a competițiilor și a rezultatelor sportive. Bineînțeles, așa cum am arătat, propaganda nu este exclusă din competiția sportivă. Dar, în comunism a fost dusă în extremis și ideologizată. Rezultatele sportive erau un mod de exprimare a superiorității unei ideologii și unui sistem politic, regimul comunist, aflat în competiție cu regimul capitalist. Am insistat, astfel, atât pe prezentarea sportivilor și a rezultatelor lor de excepție, cât și pe modul cum regimul a confiscat titlurile pentru propria imagine.

Demersul nostru s-a bazat pe istoriografia analizată, dedicată istoriei sportului și regimului comunist, dar și pe o bază documentară constituită din surse publicate și documente de arhivă de la Arhivele Naționale. Direcția județeană Mureș. Am luat în considerare și presa scrisă, inclusiv cea prezentată on-line, realizând o analiză de conținut : tematici comune, subiecte sportive importante, reclamele propagandistice. Pe aceste baze documentare, am realizat o incursiune în istoria sportului, în lume și la noi, din antichitate și până astăzi. De asemenea, am prezentat ideea de olimpism, ca idee de competiție între oameni, eliberată de orice constrângeri, un ideal, din păcate mai puțin respectat. Interesele financiare și de imagine umbrind asemenea aspirații. În acest sens, perioada analizată de noi a reprezentat un bun exemplu prin cele două olimpiade, de la Moscova și Los Angeles. Am insistat mai mult pe prezentarea sportului mureșean, crearea cluburilor în anii cincizeci, rezultatele naționale și internaționale. Dar, în primul rând, am avut în vedere aspectele care țin de propagandă, de construirea ei, de modul cum mistifică realitatea, prin presă în primul

rând. Sigur, prin prezentarea istoriei sportului din perspectiva propagandei nu a avut în vedere eclipsarea rezultatelor. Valoarea sportivilor și a rezultatelor nu s-a pus nici într-un moment la îndoială. De aceea am insistat asupra rezultatelor, asupra oamenilor din sport cărora le-am adus un omagiu, așezându-i simbolic în panteonul național.

Prin cercetarea noastră, credem, am reușit să punem în evidență aspecte care privesc societatea comunistă. În general, oamenii privesc comunismul diferit. Unii își aduc aminte de tinerețea lor, ca urmare regimul coincide cu anii exuberanței și optimismului, cu lipsa grijilor cotidiene. Pentru unii comunismul a însemnat perioada austerității, a cozilor la alimentară, a lipsei de libertate, dar totuși anii în care puteau merge la mare fără mari eforturi și când primeau locuință gratuit. Dar, și perioada când, cu un televizor și o antenă în autoturismul Dacia, oamenii căutau să prindă de pe un deal meciurile de fotbal ale campionatului de fotbal. Adevărul este că sportul exercită o mare atracție pentru mulți oameni, fie ca practicanți ai sportului, fie ca simplii spectatori, vrăjiți de competiția sportivă. Ca urmare, nu ne-am propus să minimalizăm ideea de sport și, mai ales, rezultatele și oamenii care le-au dobândit. Dimpotrivă, am prezentat cu admirație cluburile, sportivii și performanțele. Cei care atunci, în anii comunismului, au practicat un sport de performanță nu s-au gândit la aspectul propagandistic al fenomenului sportiv. Nu s-au gândit că ei trebuie să fie buni pentru a demonstra că țara lor este mai bună decât o țară din Europa de Vest. Poate doar germanii din Est erau educați în acest sens. Însă, sportivul rămâne în sine un performer oriunde, dacă nu se dopeză, și el trebuie admirat, pentru talentul și munca sa. Sportul nu reprezintă doar modernizarea reprezentărilor corpului, ci și o modernizare a culturii în general, o viziune asupra timpului, o viziune asupra sociabilității și comunicării. Am analizat, ca urmare, termenul de sport, ca fenomen social cu puternice implicații în istorie, de la greci la sportivii de astăzi. O întreagă lume, de filosofi, pedagogi, medici, scriitori, oameni politici au practicat sportul și au scris despre sport. *Sportul este cultură- afirmă filosoful francez Bernard Jeu- în măsura în care performanța sportivului este creație.* Majoritatea oamenilor luminați au elogiât sportul. Voltaire recomanda ca rețetă a fericirii umane, mai mult, ca ideal uman, *trupul unui sportiv și sufletul unui înțelept.* În această idee am analizat olimpismul, ca fenomen al sportului și al istoriei umanității, ca idee supremă a ideii de competiție. În acest sens, competiția sportivă este prilej de bucurie. Mass-media, odată cu dezvoltarea ei în epoca modernă, a creat din sport un fenomen al spectacolului uman, nelipsit din viața noastră cotidiană. Nu există buletin de știri fără informații din sport. Am ilustrat acest aspect al dezvoltării sportului prin prezentarea performanțelor obținute de sportivii români la olimpiade, remarcând succesele deosebite, cu trimitere la participarea unor sportivi din Mureș în delegațiile naționale. Un capitol aparte l-am dedicat sportului mureșean. Astfel, după al doilea război mondial, în condițiile schimbării regimului politic au luat naștere numeroase secții de

sport: haltere, lupte, tir, sabie, baschet, volei, fotbal, tenis de masă etc. Dintre sportivii mureșeni, mulția jung să reprezinte România în diferite competiții naționale. În 1980, la Olimpiada de la Moscova, din loturile naționale făceau parte următorii sportivi din Mureș: Radu Voine la handbal, Poingraz Antal la scrimă, Berki Jozsef la tir cu arcul, Nagy Jozsef la aruncarea discului, Nyilka Sandor la scrimă, Radu Gele la haltere, Aurora Chiu la tir cu arcul, Terezia Preda la tir cu arcul, Teresia Preda la tir cu arcul, Eugen Pop la pentatlon, Nicolae Pop la volei.

Din registrul prezentării istorice a sportului am trecut la prezentarea sportului ca fenomen al regimului comunist. Așa cum se știe, societatea socialistă a dorit să creeze un om nou, comunismul respingând individualismul, considerându-l doar manifestarea unei stări conflictuale între individ și societate. S-a profilat un om care avea ca trăsături specifice: simțul datoriei, dorința de depășire, dorința de a depăși dificultățile, luptător pentru triumful principiilor socialiste.

Relaxată pentru o perioadă, ideea creării omului nou a revenit după Plenara CC al PCR din iulie 1971.

Ideologia comunistă s-a impus prin intermediul aparatului de partid, prin procesul de socializare, în care mass-media a jucat un rol major. În acest evantai de mijloace un loc aparte i-a revenit sportului, atașat la instrumentarul propagandistic. Orice inițiativă în sport și orice performanță era parte a politicii partidului, rezultatele erau urmarea firească a politicii partidului. Nicolae Sotir, antrenor de volei în Turcia, își datora recunoașterea internațională „politicii partidului”. Propaganda prin intermediul sportului avea mai multe paliere. Mai întâi era sportul de masă, ca mijloc de educare a maselor, pentru a nu-și irosii timpul liber, sportul fiind accesibil tuturor oamenilor, departe de vedetismul care caracteriza sportul în capitalism. Naționalizat, competițiile de masă sunt incluse în întrecerea denumită „Daciada”, românii identificându-se cu trecutul lor istoric, autohtonismul național din anii 70-80 fiind transferat și în sport. Sportul de performanță, al doilea palier, organizat în cluburi, dorea să transfere competiția dintre întreprinderi în planul producției și în plan sportiv. Erau apoi competițiile internaționale, campionatele europene, mondiale și olimpiadele. Inițial, rezultatele erau obținute prin preluarea modelului sovietic, metodiștii și antrenorii „învățând din experiența înaintată a științei sovietice”. După detatașarea de Moscova, România are un alt discurs în aprecierea rezultatelor. Nadia Comăneci, eroina de la Montreal, devenea un produs al societății socialiste. Succesele Nadiei Comăneci și ale tenismenului Ilie Năstase erau astfel mediatizate încât să creeze României o imagine externă idealizată.

Același registru propagandistic este constatat și în cazul sportivilor din Mureș. Leon Rotman, câștigător a două medalii olimpice la Olimpiada de la Melbourne, datora succesele și „bărcii de la Reghin”, victoria fiind „împărțită” cu muncitorii reghinen. Adevărul este că prin performanțele din

sport, canoea de la Reghin a devenit un produs al economiei socialiste de succes pe plan internațional.

Sigur, în aprecierile noastre nu am vrut să minimalizăm rolul sportivilor din anii regimului comunist. Nu propaganda politică era miza lor. De aceea am încheiat lucrarea noastră cu prezentarea biografiei marilor sportivi ai Mureșului, cu distinelor lor, un remember al sportului mureșean. Astfel, am realizat o pagină din istoria sportului, cu prezentarea sportului de performanță într-o dublă ipostază, ca sport în sine și ca propagandă, în fond o istorie a omului într-un regim totalitar, în care ideologicul se interferează cu sportul, cu domeniile libere prin însăși natura lor.

2. Cuvinte-cheie

sport, istorie, regim comunist, performanțe, propagandă, imagine

3. Cuprins

INTRODUCERE.....	5
CAPITOLUL 1 – ISTORIA EDUCAȚIEI FIZICE ȘI SPORTULUI PE PLAN MONDIAL.....	7
1.1.1. Sportul ca reprezentare metafizică. Definiții.....	8
1.1.2. Aspecte diacronice privind originile exercițiilor fizice.....	9
1.1.3. Obiectul, izvoarele și metode de cercetare ale istoriei educației fizice și sportului .	11
1.2. Istoria educației și culturii fizice ca forma de viață, filozofie, cultură, Ideologie.....	12
1.2.1. Forme de manifestare fizică ale omului primitiv.....	12
1.2.2. Istoria educației și culturii fizice ca forma de viață, filozofie, cultură, ideologie în antichitate.....	15
1.2.3. Istoria educației și culturii fizice ca forma de viață, filozofie, cultură, ideologie în Grecia antică și Roma antică.....	22
1.2.3.1. Particularitățile educației fizice și sportului în Grecia antică.....	22
1.2.3.2. Particularitățile educației fizice și sportului în Roma antică.....	27
1.2.4. Istoricul culturii fizice la populațiile de pe Continentul American.....	32
1.2.5. Istoricul culturii fizice la populațiile de pe Continentul African.....	34
CAPITOLUL 2 – ISTORIA EDUCAȚIEI FIZICE ȘI SPORTULUI ÎN ROMÂNIA, PARTE INTEGRANTĂ A ISTORIEI ȘI CULTURII NAȚIONALE.....	37
2.1. Manifestarea fizică de pe teritoriul României în perioada Antichității și în Evul Mediu.	38
2.2. Primele societăți și cluburi sportive din România.....	41
2.3. Integrarea educației fizice și sportului în contextual politic și cultural al vremii. Date de referință.....	43
CAPITOLUL 3 – ISTORIA EDUCAȚIEI FIZICE ȘI SPORTULUI ÎN TÂRGU MUREȘ. PRIMELE PAGINI DE ISTORIE DUPĂ ANII 1940.....	47
3.1. Apariția noilor cluburi sportive în județul Mureș.....	48
3.2. Fenomenul “Electromureș”.....	58
3.3. ASA – Mureșul.....	59

CAPITOLUL 4 – OLIMPISM	66
4.1. Jocurile Olimpice moderne; scurt istoric	67
4.2. Olimpici mureșeni reprezentanți ai olimpiadelor moderne (1952-1988)	71
CAPITOLUL 5 – REGIMUL COMUNIST, PROPAGANDA ȘI SPORTUL	86
5.1. Regimul Comunist și formarea “omului nou”	87
5.2. Propaganda comunistă. Definiții, delimitări conceptuale.	95
5.3. Fenomenul sportive reflectat în propaganda comunistă	99
5.4. Propaganda și sportul de masă	107
5.5. Propaganda și mișcarea olimpică	112
5.6. Propaganda și sportul în județul Mureș	117
CAPITOLUL 6 – COMPETIȚIILE INTERNAȚIONALE – REFLEXIA CONFRUNTĂRII CELOR DOUĂ SISTEME: CAPITALISM ȘI SOCIALISM	137
6.1. “Razboiul rece” și sportul	138
6.2. Boicotul, formă de disputare a conflictelor în perioada “Razboiului rece”	142
CAPITOLUL 7 – IMAGINEA SPORTULUI ROMÂNESC PE PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL ÎN PRESĂ, ÎNAINTE ȘI DUPĂ 1960	147
7.1. Imaginea sportului românesc pe plan național și internațional înainte de 1960	148
7.2. Imaginea sportului românesc pe plan național și internațional după 1960	151
7.3. Cei ce stau în spatele marilor performanțe sportive	154
CAPITOLUL 8 – REMEMBER. ELITE MUREȘENE, PERFORMANȚE ȘI DESTIN	160
8.1. Elite mureșene, performanțe	161
8.2. Destin	179
CONCLUZII	184
BIBLIOGRAFIE	187